

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Accountancy & Ad Accountancy

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy en de Associate degree opleiding Accountancy van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van HAN is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 20 en 21 juni 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer drs. P.A. M. de Keijzer (voorzitter, domeindeskundige)

De heer E. van Asselt AA/RA (domeindeskundige)

De heer J. Los AA/FB (domeindeskundige)

De heer R. Hendriks (studentlid)

Mevrouw drs. C.W.G.P. van Pelt, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het panel heeft het oordeel over standaard 3 tijdens het visitatiebezoek van 20 en 21 juni 2013 opgeschort. Om een afgewogen oordeel te kunnen geven over standaard 3 heeft het panel nog vijftien extra afstudeerdossiers opgevraagd van studenten die in juli en augustus 2013 zijn afgestudeerd. Op basis van de aanvullende informatie heeft het panel het oordeel over standaard 3 en de opleiding als geheel kunnen afronden.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

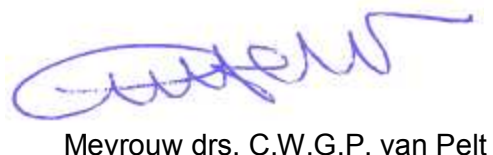
Utrecht, 18 november 2013

Panelvoorzitter

De heer drs. P.A.M. de Keijzer

Panelsecretaris

Mevrouw drs. C.W.G.P. van Pelt

Samenvatting

Het oordeel van het visitatiepanel over de Associate degree en hbo-bacheloropleiding Accountancy van Hogeschool Arnhem en Nijmegen is **voldoende**. Een onderbouwing van dit oordeel is opgenomen in deze samenvatting en in hoofdstuk 2 van het rapport.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De opleiding Accountancy van Hogeschool Arnhem en Nijmegen leidt studenten op tot beginnende professionals op het gebied van accountancy die direct een meerwaarde kunnen leveren aan de organisatie. Studenten krijgen in de opleiding te maken met de vier kerntaken van het beroep te weten: 1. administratieve dienstverlening, 2. fiscaliteit, 3. controle en 4. advisering.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn gebaseerd op de domeincompetenties Bachelor of Economics en bestaan uit zes competenties, waarbij elke competentie op drie niveaus beheerst kan worden. De eindkwalificaties zijn tot stand gekomen in overleg met het werkveld en zijn opgesteld door het Accountancy (AC)-scholenoverleg en voldoen aan de internationale beschrijving van het bachelorniveau (Dublin descriptoren). Studenten krijgen na afronding van de opleiding de titel Bachelor of Business Administration, BBA (studenten die voor september 2013 afstuderen krijgen de titel Bachelor of Economics, BEC) en kunnen terecht in (inter)nationale functies als assistent accountant, assistant controleleider, consultant en na een vervolgstudie als AA accountant of registeraccountant.

Op opleidingsniveau worden stappen gezet om te komen tot een verdere uitwerking van de visie op internationalisering. Het panel vindt dit ook wenselijk omdat het domein en vakgebied van de accountant zich (deels) afspeelt in een internationale context en omdat van afgestudeerden verwacht mag worden dat zij over de grenzen van hun vakgebied en regio/land heen kunnen kijken

Het panel beoordeelt standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De bachelor- en Associate degree opleiding Accountancy wordt aangeboden als voltijd-, deeltijd- en duale variant. De varianten van de bacheloropleiding hebben een nominale studieduur van vier studiejaar en de varianten van de Associate degree opleiding hebben een nominale studieduur van twee studiejaar. De opleiding bestaat uit een propedeuse en hoofdfase. De eindkwalificaties van de opleiding in combinatie met de CEA eindtermen vormen het uitgangspunt voor de inrichting van het curriculum. De literatuur die de opleiding gebruikt is passend en relevant. Het panel ziet een aantal verbeterpunten zoals meer aandacht voor én een nadere uitwerking van het didactisch concept en het gebruik van internationale literatuur in het programma.

In de opleiding is aandacht voor onderzoek en onderzoeksvaardigheden. De opleiding is met ingang van studiejaar 2011-2012 gestart met een doorlopende onderzoeksleerlijn.

Studenten komen gedurende de hele opleiding in aanraking met de beroepspraktijk. Dit gebeurt binnenschools (casus, opdrachten, gastcolleges) en buitenschools (stage en afstuderen).

Studenten krijgen tijdens hun opleiding goede begeleiding die bestaat uit vakinhoudelijke begeleiding, begeleiding in het kader van studieloopbaanbegeleiding en begeleiding bij stage en afstuderen. De opleiding beschikt over een inhoudelijk deskundig en enthousiast docententeam. Een groot deel van de docenten heeft naast het docentschap bij de opleiding AC een baan in de beroepspraktijk. De voorzieningen waar de opleiding over beschikt, zijn van ruim voldoende niveau.

Het panel beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

Het systeem van toetsing dat de opleiding hanteert is degelijk. De opleiding gebruikt een variëteit aan toetsvormen die passen bij de onderwijsvormen, de leerdoelen en de lesstof. De toetsen zijn van voldoende kwaliteit en alle competenties worden op meerdere momenten in het programma getoetst, op een steeds hoger niveau. De beoordeling is voor studenten inzichtelijk gemaakt in modulehandleidingen en studenten krijgen feedback op het gemaakte werk. Het panel is positief over de instituutsbrede examencommissie en de toetscommissie van de opleiding AC.

De opleiding slaagt er in studenten de beoogde eindkwalificaties te laten realiseren waarbij het panel concludeert dat bij alle studenten die eind 2012 en in 2013 zijn afgestudeerd het gerealiseerde eindniveau ruim voldoende is. Hierbij maakt het panel wel de kanttekening dat de opleiding doorgaans aan de hoge kant zit qua becijfering van de beoordeling. Wel constateert het panel dat de opleiding de systematiek van het afstuderen recent goed heeft opgepakt en dat de onderzoekslijn vanaf jaar 1 met ingang van 2011-2012 als doorgaande leerlijn in het programma is opgenomen. Het panel is positief over de goede aansluiting van de Associate degree opleiding op de bachelor opleiding en de aansluiting van de bacheloropleiding op een post-hbo of universitaire opleiding. Het afnemend beroepenveld is tevreden over de kwaliteit van de afgestudeerden. Alumni geven aan dat de opleiding aansluit op hetgeen door de beroepspraktijk wordt gevraagd.

Het panel beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.

Op grond van de beoordelingen van de drie standaarden en de beslisregels van de NVAO beoordeelt het panel de bachelor- en Associate degree opleiding als **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	9
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	11
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	14
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	22
3	Eindoordeel over de opleiding	27
4	Aanbevelingen	29
5	Bijlagen	31
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	33
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	35
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	39
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	43
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	49
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	51
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	51

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Accountancy + AD Accountancy
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34406
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor en Associate degree
4. Aantal studiepunten	240 EC en 120 EC
5. Afstudeerrichting(en)	Accountancy
6. Variant(en)	Voltijd/deeltijd/duaal
7. Locatie(s)	Arnhem, Nijmegen
8. AD-programma*	Ja
9. Registratienummer AD in CROHO	80008
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 28 juni 2007 Besluit NVAO: 15 september 2008
11. Code of conduct	Ja

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Uitgevoerd in mei 2013, oordeel nog niet bekend

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1 Inschrijvingen

Ingeschreven	Studiejaar						
Vorm	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Voltijd	283	294	356	371	416	444	433
Deeltijd	70	62	70	71	69	65	47
Duaal	101	115	138	157	150	126	101
Totaal	454	471	564	599	635	635	581

Tabel 2 Instroom

Ingestroomd	Studiejaar						
Vorm	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Voltijd	79	94	126	134	128	155	141
Deeltijd	13	7	17	18	16	15	2
Duaal	24	29	36	37	26	16	13
Totaal	116	130	179	189	170	186	156

**Tabel 3 Rendement propedeuse na 2 jaar
(cohort instroom propedeuse eerste keer HO)**

Rendement	Cohortjaar						
Vorm	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Voltijd	53,9%	77,8%	67,9%	58,9%	59,4%	69,1%	47,3%
Deeltijd	50,0%	87,5%	88,9%	83,3%	62,5%	62,5%	70,0%
Duaal	83,3%	82,4%	83,3%	61,1%	95,7%	88,0%	80,0%
Totaal	57,1%	79,5%	74,4%	60,5%	65,9%	72,0%	53,5%

Tabel 4 Rendement hoofdfase na 4 jaar

Rendement	Cohortjaar						
Vorm	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Voltijd	74,1%	83,7%	83,3%	87,9%	72,7%	78,8%	80,5%
Deeltijd	14,3%	15,8%	23,8%	37,5%	33,3%	33,3%	75,0%
Duaal	63,6%	53,6%	62,5%	45,5%	78,3%	77,8%	66,7%
Totaal	66,0%	60,0%	61,6%	72,9%	69,7%	73,0%	76,7%

Tabel 5 Studieduur afgestudeerden

Studiemaanden	Studiejaar						
Vorm	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Voltijd	46,0	52,7	55,0	55,3	52,8	51,6	51,3
Deeltijd	38,7	63,0	45,7	63,8	65,2	66,2	60,8
Duaal	40,2	55,8	62,1	50,1	53,4	59,4	54,3
Totaal	42,4	54,2	55,6	55,3	53,8	54,9	53,1

Tabel 6 Studieduur uitvallers

Studiemaanden	Studiejaar						
Vorm	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Voltijd	16,1	18,8	15,8	15,5	21,6	15,0	14,7
Deeltijd	36,1	30,8	31,5	30,1	25,6	34,1	24,6
Duaal	15,4	28,6	31,3	21,3	30,9	29,7	24,8
Totaal	21,6	22,3	19,7	18,1	23,4	20,5	16,7

Tabel 7 Docentkwaliteit

Graad	MA	PhD				
Percentage	69 %	0 %				

Tabel 8 Student / docent ratio

	Propedeuse	Voltijd	Duaal	Deeltijd		
Ratio	28,41	25,57	25,57	39,33		

Tabel 9 Contacturen

	1	2	3	4
Accountancy	16,6	15,4	16,4	10,6 ¹

¹ Dit heeft alleen betrekking op de afstudeerfase; het eerste semester van het vierde leerjaar volgen de studenten de minor; de contacturen hiervan zijn niet meegeteld.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

De bachelor- en de Associate degree opleiding Accountancy van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) wordt in drie varianten aangeboden: voltijd, deeltijd en duaal. De meeste bevindingen, overwegingen en oordelen zijn op alle varianten van toepassing, daar waar de varianten verschillen, is dat expliciet in de tekst aangegeven.

De bachelor- en de Associate degree opleiding Accountancy start met een domeinbrede propedeuse die gezamenlijk met de opleidingen Bedrijfseconomie, Fiscaal Recht en Economie en Financial Services Management zowel in Arnhem als Nijmegen wordt aangeboden. Vanaf het tweede studiejaar wordt de opleiding Accountancy voor de duale en deeltijd variant alleen in Arnhem aangeboden, en de voltijd variant zowel in Arnhem als Nijmegen.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Beroep

De bachelor- en Associate degree opleiding Accountancy leidt studenten op tot beginnende professionals op het gebied van accountancy die direct een meerwaarde leveren aan de organisatie. Ze zijn adviesvaardig, dienstverlenend, communicatief, ondernemend en onderzoekend en hebben oog voor aspecten van internationalisering. Ze verdiepen zich tijdens hun studie in de vier kerntaken van het accountantsberoep te weten: administratieve dienstverlening, fiscaliteit, controle en advisering. De opleiding positioneert zichzelf als een gedegen beroepsopleiding die elke student met de vereiste vooropleiding wil opleiden tot het Associate degree- of bachelorniveau.

De opleiding behoort tot het domein Economics. Studenten die vóór september 2013 zijn gestart, krijgen het getuigschrift Bachelor of Economics (BEC). Inmiddels is in landelijk verband besloten deze graad te vervangen door de internationaal beter herkenbare graad bachelor of business administration (BBA). Deze zal worden toegekend aan afgestudeerden die vanaf september 2013 met de opleiding zijn begonnen.

Eindkwalificaties

Het beroeps- en opleidingsprofiel voor de bachelor- en Associate degree opleiding Accountancy dat in het AC-Scholenoverleg is vastgesteld vormt de basis voor de beoogde eindkwalificaties. Het competentieprofiel bestaat uit zes competenties: vier (aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van administratieve dienstverlening, behartigen fiscale belangen, bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening en adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen) zijn direct gekoppeld aan het accountancy beroepenveld, de twee andere (adequaat functioneren binnen accountantskantoor en zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar) zijn meer algemene overkoepelende hbo-competenties die van belang zijn voor een afgestudeerde accountant (zie bijlage 1). Elke competentie kan op drie niveaus beheerst worden. Per competentie is aangegeven welk beheersingsniveau voor de bachelor- en Associate degree opleiding Accountancy is vereist. De bachelor-opleiding Accountancy van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen beschouwt de competenties 1 tot en met 4 als kerncompetenties van de opleiding.

Associate degree

Voor de Associate degree (Ad) opleiding geldt dat de eindkwalificaties eveneens zijn vastgelegd in het beroeps- en opleidingsprofiel dat is opgesteld door het AC-scholenoverleg. Van de zes competenties uit het bachelorprogramma komen er vier, in licht gewijzigde vorm, ook in het Ad-programma voor. De competenties Controle en Advisering van de bacheloropleiding maken geen deel uit van het Ad-programma. Dit is passend bij het profiel van de Associate degree die gaat werken als assistent in de samenstelpraktijk.

De opleiding heeft inzichtelijk gemaakt dat de competenties aansluiten op het hbo-niveau. In het Opleidingsstatuut 2012-2013 en het Opleidingswerkdocument Accountancy 2012-2013 worden de domeincompetenties gerelateerd aan de Dublin descriptoren (kennis en inzicht, toepassen kennis en inzicht, beoordelingsvermogen, communicatief vermogen en leervermogen) en aan de hbo-standaarden die de HBO-raad heeft geformuleerd: gedegen theoretische basis, onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap en verantwoord handelen. In het opleidingsstatuut staat per hbo-standaard vermeld op welke manier die in het onderwijsprogramma aan bod komt. Als borging voor het theoretisch niveau van het onderwijsprogramma gebruikt de opleiding de eindtermen van de Commissie Eindtermen Accountancy (CEA). Bij het opstellen van deze eindtermen houdt de CEA rekening met internationale richtlijnen en afspraken over eindtermen zoals de Educational Guidelines van de IFAC evenals het Common Content-project. De opleiding neemt actief deel aan het AC-scholenoverleg en past periodiek de beoogde kwalificaties aan op basis van de ontwikkelingen die daar besproken worden.²

² De CEA eindtermen zijn vastgesteld in 2008 en worden jaarlijks geupdate. Het herijkt en aan de BBA standaard aangepaste beroeps- en opleidingsprofiel HBO Accountancy is in juli 2012 vastgesteld door de HBO-raad, thans Vereniging van hogescholen.

Internationale oriëntatie

De opleiding richt zich qua oriëntatie en (inter)nationale focus vooral op het midden- en kleinbedrijf (mkb). Dit heeft enerzijds te maken met de beperkte keuzeruimte die er is vanuit de voorgeschreven CEA-eindtermen en anderzijds omdat de werkgelegenheid voor afgestudeerde accountants vooral ligt binnen deze regionale mkb-praktijk. Uit overleg met het beroepenveld is gebleken dat ook accountants in het mkb een goede kennis moeten hebben van de (vakgerichte) Engelse taal. Dit geldt in mindere mate voor Duits. De opleiding heeft er, in samenspraak met het beroepenveld, voor gekozen om in de hoofdfase het vak Engels weer in te voeren. Een aanbod van twee talen was, gelet op de beperkte ruimte in het curriculum, niet mogelijk. Verder is er een internationale uitwisseling met buitenlandse studenten bij het project sportsimulatie. Door de voor accountancy strakke regelgeving die sterk is verankerd in de internationale standaarden en als zodanig ook is vastgelegd in het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel, sluit de opleiding nauw aan bij de internationale beroepskwalificaties.

Betrokkenheid werkveld

De opleiding is beroepsgericht. De competenties zijn vertaald in vier beroepstaken die de basis vormen voor het curriculum. De beroepstaken richten zich op administratieve dienstverlening, fiscale dienstverlening (fiscaliteit), controle en advisering. Er is intensief contact met het werkveld via de beroepenveldcommissie en door de contacten van docenten met stagebedrijven. Ook zijn veel docenten zelf nog (gedeeltelijk) werkzaam binnen de beroepspraktijk accountancy.

Het werkveld is zeer tevreden over de opleiding zo blijkt uit een onderzoek dat de opleiding in het najaar van 2012 door een onafhankelijk bureau heeft laten uitvoeren. Hierin kwam naar voren dat leidinggevendenden de opleiding met een 7,6 als geheel waarderen. Het werkveld is van mening dat de opleiding goed inspeelt op ontwikkelingen in de beroepspraktijk en wil ook graag afgestudeerden van de opleiding in dienst nemen.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft de beroepstaken, competenties en niveaus van de opleiding bestudeerd en constateert dat inhoud en niveau van de opleiding AC passen bij een Associate degree en hbo-bachelor in het domein accountancy. De domeincompetenties zijn duidelijk aanwezig en zijn samenhangend uitgewerkt in de beroepstaken en in de eisen die gesteld worden aan de afstudeeropdracht. De opleiding houdt zich op de hoogte van de ontwikkelingen in het werkveld en in het vakgebied door deelname aan het landelijk overleg met verwante opleidingen en door intensieve contacten met het werkveld. Het panel merkt hier wel bij op dat er nog geen heldere 'rode draad' in de opleiding te traceren is.

Ten aanzien van het onderwerp internationalisering constateert het panel dat de opleiding hieraan nog meer aandacht kan besteden door meer gebruik te maken van Engels- of Duitstalige literatuur omdat door de ligging van de hogeschool ook de Duitse partners belangrijk kunnen zijn. Hierbij maakt het panel wel de kanttekening dat binnen de accountancy wereld internationale ontwikkelingen in het vakgebied meestal snel 'vertaald' worden naar relevante Nederlandse wetgeving en literatuur.

De beroepsgerichtheid van met name belastingrecht scoort in het alumnionderzoek opvallend slecht terwijl Hogeschool van Arnhem en Nijmegen dat juist als speerpunt van de opleiding heeft neergezet en daar meer dan door de CEA voorgeschreven aantal EC aan besteedt. Een nadere analyse van deze verwachtingskloof lijkt gewenst.

In de gesprekken met alumni kwam naar voren dat zij tevreden zijn over de opleiding, zowel wat betreft de aansluiting op het beroep als op een vervolgstudie. Het panel vindt het positief dat de opleiding in 2012-2013 het opzetten van een alumnivereniging actief heeft ondersteund.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Programma

Het onderwijsprogramma is opgebouwd rondom de vier beroepstaken zoals beschreven in het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel: 1. administratieve dienstverlening, 2. fiscaliteit, 3. controle en 4. advisering. Elke beroepstaak bestaat uit meerdere onderwijseenheden (OWE's) van oplopend niveau. In de eerste twee studiejaar ligt het accent op de beroepstaken *administratieve dienstverlening* en *fiscaliteit*. In de laatste twee jaren staan met name de beroepstaken *advisering* en *controle* centraal. Vanuit het beroepsperspectief kan de opleiding dan ook gezien worden als een groei van samenstelpraktijk naar controle- en adviespraktijk. In de laatste onderwijseenheden van elke beroepstaak wordt de beroepstaak en de daaraan gekoppelde competenties op eindniveau afgesloten.

Het programma van de Associate degree is afgeleid van dat van de bachelor opleiding. In bijlage 2 is weergegeven welke onderwijseenheden van de bacheloropleiding deel uit maken van het Ad programma.

De bachelor- en Associate degree opleiding Accountancy worden aangeboden als voltijd-, deeltijd- en duale variant. De voltijd-, deeltijd-, en duale variant van de bachelor opleiding heeft een nominale studieduur van vier jaren en de Associate degree opleiding duurt voor alle varianten nominaal twee studiejaar.

Kennis en inzicht

Het programma van de bacheloropleiding Accountancy bestaat uit de propedeuse (niveau 1, 60 EC), de hoofdfase (niveau 2, 150 EC) en de afstudeerfase (niveau 3, 30 EC).

Elk studiejaar bestaat uit twee semesters van elk 30 EC. In de propedeuse (semester 1 en 2) en in de hoofdfase (semester 3 tot en met 8) krijgen studenten onderwijseenheden waarin steeds een beroepstaak centraal staat.

De studenten moeten laten zien dat ze de beroepstaak met de bijbehorende competenties beheersen door aan concrete beroepsproducten te werken en door toetsen te maken die aan de beroepstaak zijn gekoppeld. Een onderwijseenheid omvat in het eerste en tweede studiejaar 7,5 EC en in het derde en vierde studiejaar naast 7,5 EC ook 15 EC of 22,5 EC (stage, minor en afstudeeropdracht). In de deeltijd- en duale variant zijn de onderwijseenheden iets anders verdeeld over de studie jaren (zie bijlage 2).

Het programma van de Associate degree-opleiding beslaat twee studie jaren waarvan elk studiejaar uit twee semesters bestaat. Alle onderwijseenheden omvatten 7,5 EC met uitzondering van de OWE “Werkplekleren” die 15 EC omvat. De opleidingsschema’s van de voltijdvariant zijn vrijwel identiek aan die van de deeltijd en duale variant (zie bijlage 2).

Algemene beroepsvaardigheden

Binnen het curriculum is aandacht voor zowel de vaktechnische als de meer algemene beroepsvaardigheden zoals bijvoorbeeld bij de beroepstaak administratieve dienstverlening. Hier leren studenten eerst handmatig boekhouden om vervolgens aan het werk te gaan met een geautomatiseerd pakket om daarna met behulp van een rapportgenerator een jaarrekening te kunnen samenstellen.

Het programma van de deeltijd en duale variant is vrijwel hetzelfde als dat van de voltijd. De schriftelijke toetsen zijn qua inhoud en niveau voor alle varianten bij zowel de bachelor- als de Associate degree opleiding hetzelfde. Bij deeltijd en dual ligt het accent binnen de OWE’s sterker op de theoretische component.

Het laatste studiejaar van de bacheloropleiding begint met de verplichte minor Overall Toets (OAT). Deze omvat 15 EC en is een aanvullend en samenhangend programma van 14 lesweken. De volgende drie kernvakgebieden komen hierin aan bod: ‘Auditing & Assurance’, ‘Externe Verslaggeving’ en ‘Bestuurlijke Informatievoorziening’. Aan het einde van de minor OAT wordt een door het AC-scholenoverleg georganiseerd landelijk examen, de Overall Toets (OAT), afgenomen. De OAT is een integratieve toets die is gebaseerd op de leerstof van de drie kernvakgebieden. Het met een voldoende resultaat afsluiten van de landelijke OAT is bij Hogeschool van Arnhem en Nijmegen een voorwaarde voor het afronden van de bachelor AC opleiding.

De bachelor opleiding wordt afgesloten met een afstudeeropdracht in het laatste semester van het vierde studiejaar. De student toont aan dat hij beschikt over de kwalificaties van een beginnend beroepsbeoefenaar op hbo bachelor niveau. Hij moet in staat zijn om zelfstandig te kunnen werken voor een opdrachtgever, samen te werken in een werksomgeving en om de eigen professionaliteit verder te ontwikkelen. Tijdens het afstuderen wordt een actueel aan de accountancy gerelateerd probleem bij een bedrijf uitgediept door middel van praktijkgericht onderzoek om vervolgens een bijdrage te leveren aan de oplossing van dit probleem.

Associate degree

Studenten van de Ad opleiding nemen ook deel aan de gemeenschappelijke propedeuse zodat ze na het eerste semester nog de mogelijkheid hebben om over te stappen.

De onderwijseenheden “onderzoeken en adviseren” maken derhalve ook deel uit van het Ad-programma. Het programma is zo vorm gegeven dat de beroepstaak “Administratieve dienstverlening” uit de bachelor ook geheel in de Ad-opleiding is opgenomen. Het eindniveau van deze beroepstaak is hetzelfde voor de bachelor- en Ad student. De beroepstaak “Fiscaliteit” uit de bacheloropleiding is niet geheel opgenomen in het Ad-programma, de laatste onderwijseenheid uit de lijn ontbreekt. De onderdelen die in deze onderwijseenheid aan bod komen, zijn niet relevant voor de assistent op Ad-niveau. Dit geldt ook voor de beroepstaken “Controle” en “Advisering” met uitzondering van wat hierboven over adviseren is opgenomen.

Bij de *Kritische Reflectie* (2013) heeft de opleiding een preambule gevoegd waarin relevante actuele en strategische ontwikkelingen binnen de opleiding en de hogeschool worden geschetst. Een belangrijke wijziging die medio 2013 ingaat, is het onderbrengen van de deeltijd- en duale opleidingen in het instituut “Werken en Leren” van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Vanuit deze heroriëntatie binnen Hogeschool van Arnhem en Nijmegen op het opleidingsaanbod voor werkend leren is ook besloten de duale en deeltijdvariant van het Ad-programma vanaf 2013 af te bouwen.

De opleiding beschrijft in de *Kritische Reflectie* (2013) dat één van de uitgangspunten van het onderwijsconcept is dat het toekomstige beroep en de daarvan afgeleide beroepscompetenties, leidend zijn voor de inhoudelijke inrichting van de opleiding. De onderwijssemesters bevatten beroepsrelevante thema’s die aansluiten op de competenties. In alle semesters werkt de student met praktijkopdrachten die in samenwerking met het bedrijfsleven zijn opgesteld en zijn afgeleid van echte situaties op verschillend gebied zoals, het analyseren van jaarrekeningen, opzetten van een administratie, het maken van een risico analyse met een daaruit afgeleid controleplan, het inrichten van de administratieve organisatie en advisering. In de loop van het curriculum nemen de complexiteit en multidisciplinariteit van de praktijkopdrachten toe.

Uit de gesprekken met studenten is het panel gebleken dat zij tevreden zijn over de manier waarop de hen aangereikte kennis is toe te passen in de beroepspraktijk. Studenten geven aan dat de theorie goed aansluit bij de praktijkopdrachten en stages. Het panel heeft tijdens het visitatiebezoek de OWE-beschrijvingen en OWE-handleidingen ingezien en de bijbehorende literatuur bekeken. Het panel vindt de gebruikte literatuur van voldoende kwaliteit en niveau. De literatuur is relevant en representatief voor het domein en voldoende actueel. Het panel heeft wel geconstateerd dat het voornamelijk om Nederlandstalige literatuur gaat.

De onderwijseenheidbeschrijvingen geven aan welke theoretische kennis studenten moeten opdoen voor elke onderwijseenheid en welke literatuur daarbij wordt gebruikt. De vakinhoudelijke landelijke competenties krijgen invulling door de CEA-eindtermen, die hier als de *Body of Knowledge & Skills* functioneren en die borgen dat de kennisbasis van de studenten aansluit bij de (inter)nationale eisen van het vakgebied.

Didactiek en begeleiding

In de *Kritische Reflectie* (2013) staat beschreven dat het didactisch concept van de opleiding is gebaseerd op vier uitgangspunten:

van sturing naar zelfsturing, beroepsgericht leren, onderwijsleergemeenschap en ruimte voor de eigen leerweg. Ook wordt in de *Kritische Reflectie* aangegeven dat de beroepsgerichtheid blijkt uit de nauwe verbinding met de beroepspraktijk. In alle opleidingsjaren krijgen studenten praktijkopdrachten die voor externe opdrachtgevers worden uitgevoerd. Duale en deeltijdstudenten maken in het onderwijs direct gebruik van hun eigen werksituatie.

Uit de gesprekken met de docenten kwam echter naar voren dat zij het didactisch concept zoals hierboven beschreven niet als zodanig herkennen en dat een gestructureerd didactisch concept met doorlopende leerlijnen ontbreekt.

De zelfsturing neemt in de loop van de opleiding geleidelijk toe. De opdrachten worden omvangrijker en complexer en vinden gaandeweg meer plaats in een realistische context. Daarin moet de student het eigen leerproces en de eigen activiteiten steeds zelfstandiger plannen en bewaken. Voor de meeste opdrachten werken studenten in groepen van ongeveer vier studenten. Daardoor leren ze essentiële vaardigheden als samenwerken en overleggen, maar worden ze ook geconfronteerd met de problemen van groepswork zoals afhakers en meeliftgedrag. Vooral in de propedeuse hebben veel groepen te maken met uitvallers of ongemotiveerde medestudenten wat het werk voor de anderen bemoeilijkt. Docenten gaven in de gesprekken met het panel aan dat groepen opnieuw worden samengesteld als deze te klein worden. Studenten gaven tijdens het bezoek aan dat meeliftgedrag zoveel mogelijk onderling wordt besproken en opgelost en dat docenten, als dat nodig is, ingrijpen. Bij de afstudeeropdracht werken studenten voor het eerst individueel aan een grote opdracht. Het panel heeft geconstateerd dat studenten pas laat in de opleiding, namelijk in jaar vier, opdrachten uitvoeren voor externe opdrachtgevers

De opleiding maakt in het onderwijs gebruik van verschillende werkvormen. Hoorcolleges en werkcolleges worden afgewisseld met het werken aan opdrachten zodat de kennis direct kan worden toegepast. Op die manier worden kennis en vaardigheden geïntegreerd en werken studenten toe naar een actieve beheersing van de beoogde competenties.

In het verlengde van het uitgangspunt van toenemende zelfsturing wordt de begeleiding door de docent in de loop van de studie minder intensief. Studenten kunnen de docent om hulp of feedback vragen als ze daar behoefte aan hebben. De opleiding heeft meerdere praktijkcoördinatoren die de studenten ondersteunen bij het vinden van een geschikte stageplaats of afstudeeropdracht. Bij de stage en afstudeeropdracht wordt een student zowel door een docent als door een begeleider of coach van het bedrijf begeleid. Studenten worden minimaal tweemaal op hun stageplek bezocht.

De studieloopbaanbegeleiding vindt zowel groepsgewijs als individueel plaats.

In de propedeuse hebben alle studenten van een klas dezelfde studieloopbaanbegeleider die een belangrijke rol speelt bij het adviseren over het vervolg van de studie en bij het tot stand brengen van binding met de groep en met de opleiding.

In de groepsbijeenkomsten is er een onderdeel 'beroepsoriëntatie' waarin de studenten die de gemeenschappelijke propedeuse van de opleidingen AC, BE, FRE en FSM volgen, kennismaken met het beroep via gastsprekers en opdrachten. Kennismaking met de kernvakken van de opleiding vindt voor het eerst plaats vanaf de tweede helft van het tweede studiejaar. Dat vindt het panel voor een goede oriëntatie op de opleiding erg laat. Uit de gesprekken met studenten die het panel heeft gevoerd, bleek dat er in de propedeuse de mogelijkheid bestaat om een beroepskeuzetest te doen als een student het gevoel heeft dat hij niet de juiste studiekeuze heeft gemaakt.

In de hoofdfase hebben studenten een studieloopbaanbegeleider die hen gedurende de gehele studie volgt en begeleidt. De studieloopbaanbegeleider roept de student op als hij constateert dat er studievertraging is opgelopen of dreigt te ontstaan.

Instroom, leerroutes en aansluiting op vooropleiding

De voltijdse variant van de bachelor- en de Associate degree opleiding is met een instroom van meer dan 200 studenten de grootste. Daarnaast schrijven jaarlijks ongeveer zeventig studenten zich in voor de deeltijd en ruim honderd voor de duale variant. De lestijden van de duale studenten zijn op donderdag en vrijdag. Voor de deeltijd is dit nu nog op donderdagavond, dinsdagavond en zaterdagochtend maar bij de nieuwe cohorten zal dat op donderdagavond en op vrijdag zijn. Studenten van de duale- en deeltijdvariant benutten hun werk en hun werkervaring bij de opleiding en krijgen daarvoor ook gerichte praktijkopdrachten. Bij de intake wordt vastgesteld of aard en niveau van het werk van de duale student voldoen aan de eisen van de opleiding. Deeltijdstudenten moeten vanaf het derde studiejaar een relevante werkplek hebben. De eisen die gesteld worden aan de component praktijkvaardigheden in de hoofdfase van de deeltijdopleiding zijn te vergelijken met die van de gemiddelde stageopdracht. Dit staat uitgebreid beschreven in de *Handleiding Werkplekieren Duaal*. In het algemeen vinden de deeltijd- en duale studenten de opleiding erg pittig omdat ze deze moeten combineren met hun werk. Ze waarderen de opleiding maar merkten tijdens het panelbezoek op dat niet alle docenten hun didactiek weten af te stemmen op deze groep met meer werk- en levenservaring. Dit verdient naar het oordeel van het panel nadere aandacht.

Voor vwo-instromers is een versnelde route mogelijk. Afhankelijk van het gekozen profiel en de juiste vakkenkeuze kunnen ze voor maximaal 15 EC vrijstellingen krijgen en de overige 45 EC van de propedeuse in één semester behalen. Daardoor wordt hun totale programma 3,5 jaar. Mbo-instromers die deelgenomen hebben aan een mbo-doorstroomprogramma hebben sommige AC-modulen al in hun mbo-opleiding afgerond en krijgen daar vrijstelling voor. Daardoor hebben ze meer tijd in de propedeuse voor vakken die ze lastig vinden. Alle verzoeken voor vrijstelling worden beoordeeld door assessoren onder verantwoordelijkheid van de examencommissie.

De opleiding heeft in de eerste twee studie jaren gemiddeld 18 uur contacttijd per week voor de voltijdstudenten ingeroosterd. Daarnaast is er tijd ingepland voor de studenten om aan groepsopdrachten te werken en is er tijd nodig voor zelfstudie. Tijdens het bezoek gaven voltijdstudenten aan dat ze gemiddeld dertig uur per week aan de studie besteden.

Personeel

Bij de opleiding werken 36 (26 fte) docenten. Een belangrijk deel van de docenten kent de beroepspraktijk accountancy en kan daardoor een verbinding leggen tussen hun onderwijs en het beroepenveld. Ze hebben veelvuldig contact met bedrijven als opdrachtgevers van praktijkopdrachten en stages. Van de docenten heeft 69 procent een mastergraad of een RA titel. Alle RA- en AA-docenten voldoen aan de PE (Permanente Educatie) verplichtingen. De opleiding is hiertoe een informeel samenwerkingsverband gestart met twee regionale accountantskantoren. In het afgelopen jaar heeft de opleiding de verplichte PKI (Professioneel Kritische Instelling)-cursus georganiseerd samen met beide kantoren. Voor zowel accountants als docenten bedrijfseconomie en bedrijfsadministratie heeft de opleiding in 2012 een studiedag XBRL (eXtensible Business Reporting Language) georganiseerd. Docenten die afstudeerders begeleiden, alsmede de externe deskundigen, moeten voor september 2014 een bijscholing op het gebied van onderzoeksvaardigheden hebben gevolgd. De opleiding biedt ook na-/bijscholing aan op specifieke thema's zoals toetsing, studieloopbaanbegeleiding en stagebegeleiding. Er zijn daarnaast mogelijkheden voor individuele deskundigheidsbevordering: docenten worden gefaciliteerd om een masteropleiding of een promotietraject te volgen. Afspraken over deskundigheidsbevordering worden gemaakt in de jaarlijkse R&O (resultaat en ontwikkelings) -gesprekken met de leidinggevende.

Nieuwe docenten volgen een didactische training en een basiscursus toetsing. Ze worden begeleid door een ervaren collega. In het algemeen zijn de studenten positief over de deskundigheid en betrokkenheid van de docenten. De NSE-scores voor de docentkwaliteit ondersteunen dit punt.

In het medewerkerstevredenheidsonderzoek 2012 is de tevredenheid ten opzichte van 2011 iets gedaald. Als verklaring kreeg het panel dat er op bestuurlijk niveau sprake is geweest van onrust, wat zijn weerslag had op de interne communicatie. Docenten gaven in de gesprekken ook aan dat de onderlinge communicatie binnen de opleiding verbeterd kan worden, zowel op docent- als managementniveau.

Het panel heeft tijdens de bezochtdag gesproken met een betrokken en geëngageerd team van docenten. Studenten vertelden dat zij tevreden zijn over de vakkennis, betrokkenheid en bereikbaarheid van de docenten. Met name de praktijkkennis van de docenten, zo geven zij aan, is van toegevoegde waarde voor het onderwijs. Studenten merkten hierover verder op dat de vakkennis van de docenten groot is, maar dat niet alle docenten beschikken over voldoende didactische vaardigheden.

De NSE 2012 bevestigt dit beeld: 92 procent van de studenten is tevreden over de inhoudelijke deskundigheid van docenten en 96 procent over de kennis van docenten van de beroepspraktijk. Dit geldt voor zowel voltijd-, deeltijd- en duale studenten van zowel de bachelor als de Ad opleiding.

Voorzieningen

De opleiding beschikt over onderwijsruimtes die voldoen aan de behoeften van de docenten en studenten. De NSE-scores op dit onderwerp bevestigen dit.

De beschikbaarheid van werkplekken beoordelen de studenten als goed, voor de deeltijd- en duale studenten geldt dit in iets mindere mate maar wel als voldoende. Medewerkers zijn redelijk tevreden over hun werkplek maar vinden het jammer dat het vooral om flexplekken gaat, hier is sprake van een daling qua tevredenheid evenals bij de ICT-voorzieningen.

Via de elektronische leeromgeving HAN-Scholar hebben studenten toegang tot inhoudelijke informatie over onderwijsseenheden (studiehandleidingen, proeftoetsen, presentaties). Het panel stelde tijdens de visitatiedag vast dat dit een goede informatiebron is die *up to date* is bijgewerkt.

Borging van de samenhangende onderwijsleeromgeving

De curriculumcommissie van de opleiding is verantwoordelijk voor de inhoud, afstemming en onderwijskundige vormgeving van het curriculum en bewaakt de actuele aansluiting bij het beroeps- en opleidingsprofiel. De curriculumcommissie bestaat uit de opleidingscoördinator en de voorzitters van de beroepstaakteams (BTT), een senior studieloopbaanbegeleider en een praktijkcoördinator. Elk studiejaar bekijkt de curriculumcommissie of de onderwijsseenheden worden uitgevoerd zoals ze beschreven zijn, welke eventuele knelpunten er in het curriculum zitten en hoe die opgelost kunnen worden. Per beroepstaak bewaken de BTT's de inhoudelijke samenhang tussen de verschillende onderwijsseenheden binnen de beroepstaak. Elke onderwijsseenheid wordt door een 'eigenaar' uit het BTT organisatorisch en inhoudelijk aangestuurd. Er vindt meerdere malen per jaar overleg plaats binnen elke BTT om onderwijsseenheden eventueel aan te passen.

Tweemaal per jaar is er een GVO -(groepsvertegenwoordigers) overleg. In dit overleg spreken de opleidingscoördinator en de senior-studieloopbaanbegeleider met groepsvertegenwoordigers van studenten om knelpunten en onduidelijkheden op tijd te signaleren en hierop actie te kunnen ondernemen.

Het panel stelt vast dat door de opleiding, het instituut en de hogeschool verschillende aspecten van de onderwijsleeromgeving worden geëvalueerd. Voorbeelden van evaluaties zijn: de OWE-evaluaties, de NSE, de HBO-monitor en het alumni- en werkveldonderzoek. Daarnaast bewaakt de opleiding de kwaliteit van de leeromgeving door reflectie op de uitvoering van het programma, onder andere door de opleidingscommissie, het GVO en de beroepenveldcommissie.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding inhoudelijk en procesmatig alle elementen bevat om de studenten de beoogde eindkwalificaties te laten behalen. Studenten maken kennis met relevante theorieën en krijgen vanaf het begin training in vaardigheden. Hierbij constateert het panel echter wel dat deze sterker aangezet kunnen worden vooral op het gebied van communicatieve en sociale vaardigheden omdat de opleiding zich vooral richt op de mkb-praktijk. Ook is het panel van mening dat de bewaking van de doorlopende leerlijnen een aandachtspunt blijft.

Naast het samenstellen van jaarrekeningen krijgen studenten hier ook te maken met het geven van (fiscale) adviezen. In het begin is de opleiding breed door de gemeenschappelijke propedeuse met FSM, BE en FRE, terwijl studenten in de latere fasen de mogelijkheid hebben om eigen keuzes te maken en zich zo voor te bereiden op een specifieke invulling van hun beroepsloopbaan.

Het panel constateert dat het didactisch concept niet helder is wat ook consequenties heeft voor het aanleren van vaardigheden (zie ook hierboven) en dat de gebruikte werkvormen vrij traditioneel zijn. De opleiding is te karakteriseren als een traditionele opleiding waarbij het programma is vorm gegeven rondom een thema en waarbij per vakgebied colleges worden gegeven die met een schriftelijke toets aan het eind van een periode wordt afgesloten. Ook is de koppeling met de beroepspraktijk bij de projecten in de beginfase van de opleiding nog beperkt. Zo maken studenten in de eerste twee jaren nauwelijks kennis met de kernvakken van de opleiding en wordt vooral gewerkt met gestileerde casus en maken studenten relatief laat kennis met de praktijk in de vorm van een praktijkstage. In jaar 4 werken de bachelorstudenten voor het eerst aan een project voor een externe opdrachtgever wat het panel vrij laat in de opleiding vindt. Studenten geven aan dat ze zich door dergelijke opdrachten uitgedaagd voelen en dit bevestigt het beeld van het panel dat dit soort opdrachten eerder in de opleiding een plek moeten krijgen.

Het panel is van oordeel dat de kennismaking met de beroepspraktijk in de eerste twee studiejaren door middel van de aangeboden gastcolleges te beperkt is voor een adequate beroepsoriëntatie. Tot slot concludeert het panel dat de opleiding zich teveel door praktische keuzes heeft laten leiden waardoor er in de eerste twee jaren relatief weinig accountancy vakken zitten. In jaar 2 beginnen studenten met het vak AO1 (Administratieve Organisatie) maar de specifieke accountancy beroepstaak controle komt pas in jaar 3 en 4 aan bod. Het panel acht het van belang dat studenten al in een vroegtijdig stadium van de opleiding in contact komen met alle aspecten van de beroepspraktijk.

Het panel is van mening dat de (vak)kennis op voldoende kennisniveau wordt afgetoetst en dat in het programma van de bachelor- en Ad opleiding sinds de vorige visitatie meer aandacht is voor internationale oriëntatie. Wel vindt het panel dat het gebruik van internationale literatuur sterker aangezet kan worden door de opleiding, onder meer door het opnemen van Engelstalige titels op de boekenlijst. Het panel vindt het positief dat de opleiding het vak Engels weer heeft teruggebracht in de hoofdfase.

Het panel is positief over de opzet van de onderzoekslijn en uitgangspunten hierbij. Het biedt de opleiding, de studenten en docenten houvast en geeft studenten een goede basis voor het methodologisch opzetten van onderzoek. Het panel is van mening dat de opleiding serieus aandacht besteedt aan het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden bij zowel studenten als docenten. Wel constateert het panel op basis van de gesprekken dat de huidige derde en vierdejaars studenten, ook al hebben ze een korte workshop onderzoeksvaardigheden gevolgd, nog onvoldoende zijn voorbereid op dit onderdeel. Studenten hebben aangegeven dat ze een 'spoedcursus' op prijs zouden stellen. Dit verdient de komende jaren blijvende aandacht.

Het panel sprak met een gemotiveerde en betrokken groep docenten die op professionele wijze uitvoering geven aan het programma. Docenten hebben voldoende kennis van het vak en de praktijk waarbij het panel de kanttekening maakt dat de praktijkkennis hoger is dan de didactische vaardigheden. Management en docenten werken gezamenlijk aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.

Het panel onderschrijft het idee van de opleiding om in de komende tijd in te zetten op een geheel nieuw onderwijsconcept via co-creatie. Op deze manier kan de praktijk eerder in de opleiding aan bod komen en komen studenten vanaf het begin van hun studie in aanraking komen met de beroepspraktijk.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Toetsbeleid en borging

Het toetsbeleid van de opleiding Accountancy en van de andere opleidingen van het instituut FM&R is gebaseerd op het toetsbeleid van het instituut FM&R en is beschreven in het *Toetsbeleidsplan FM&R 2013-2016*. Het toetsbeleid is tot standgekomen in samenwerking tussen de instituutbrede examencommissie, de curriculumcommissie en de instituutdirectie.

Uitgangspunt van het toetsbeleid is het beroepsgericht toetsen, waarbij studenten laten zien in welke mate zij bepaalde competenties verworven hebben, behorend bij één of meerdere beroepstaken. Alle studenten, voltijd, deeltijd en duaal, worden hierbij op dezelfde competenties en eindtermen getoetst.

Het toetsbeleidsplan beschrijft maatregelen en procedures die de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsen bevorderen. De beoordelingscriteria en de toetsvormen sluiten aan op de verschillende competenties en beroepstaken. Studenten weten vooraf waarop ze getoetst gaan worden. Toetsen worden altijd ontwikkeld, beoordeeld en geëvalueerd door meer dan één docent (4-ogenprincipe) en er wordt gewerkt met toetsmatrijzen, beoordelingsformulieren of antwoordmodellen om de betrouwbaarheid van de beoordeling te vergroten. De onderwijseenheids-eigenaar is verantwoordelijk voor de taakverdeling bij de totstandkoming van de toetsing.

De opleiding participeert sinds 2011 in het instituutbrede project 'Verbetering toetsing'. Dit project richt zich op de verbetering en continuïteit van de kwaliteit van de toetsing.

De opleiding heeft in het kader van dit project al een aantal aanpassingen gedaan: de afstudeeropdrachten zijn onderworpen aan een kwaliteitscontrole (aan de hand van vastgestelde kwaliteitscriteria), de procedure en opzet voor het plan van aanpak bij het afstuderen is aangescherpt en de beoordelingsformats bij het afstuderen zijn veelvuldig aangepast.

De opleiding hanteert diverse toetsvormen die aansluiten bij de beroepspraktijk en de competenties, zoals schriftelijke tentamens, inleveropdrachten, projecten en presentaties. Door de curriculumcommissie is in een toetsprogramma vastgelegd welke competenties per onderwijseenheid worden getoetst, welke toetsvormen aan bod komen, welke weging men hanteert, in welke periode toetsing plaats vindt en hoeveel studiepunten te behalen zijn.

In het toetsproces zijn vier stappen te onderscheiden:

1. Toetsconstructie: bij het opstellen van schriftelijke toetsen zijn altijd twee docenten van de opleiding betrokken (overleg aangaande de toetsvragen, toepassing van criteria, beoordeling en weging van de onderdelen);
2. Toetsafname: via het opleidingsstatuut en de beschrijvingen van de onderwijseenheden krijgen studenten informatie over de inhoudelijke en organisatorische aspecten van de toetsing. Voor elke toets is één herkansingsmogelijkheid per studiejaar. Sommige onderdelen worden groepsgewijs getoetst. Stelregel is dat er binnen een onderwijseenheid voldoende mogelijkheden voor individuele toetsing moeten zijn. Correcte bronvermeldingen als ook het gebruik van Euphorus moeten plagiaat voorkomen;
3. Beoordeling en feedback: docenten overleggen met elkaar over toetscorrectie en cijferbepaling. Alle toetsen moeten met minimaal 5,5 worden afgerond en geen enkele toets kan worden gecompenseerd. Cijfers worden binnen vijftien dagen na de toets online gecommuniceerd aan studenten via het studentinformatiesysteem HAN-SIS. Studenten krijgen altijd feedback op een gemaakte toets, bijvoorbeeld via een inzagemoment;
4. Evaluatie: het beroepstaakteam gaat na welke leerpunten een afgenomen toets oplevert ten aanzien van niveau, sterke en zwakke punten, ervaringen van studenten en dergelijke. Zij doet dit via de NSE, onderwijsevaluaties, klachten van studenten en de ervaringen van docenten. Uit de NSE 2012 blijkt dat 88 procent van de studenten vindt dat de criteria waarop beoordeeld wordt duidelijk zijn en 91 procent is van mening dat de toetsing en beoordeling aansluit bij de inhoud van de opleiding.

De examencommissie heeft de examinatoren gemandateerd voor de uitvoering van de kwaliteitscontrole op het geheel van toetsing en beoordeling. Vanaf studiejaar 2013-2014 zullen zij de toetscommissie van de opleiding vormen. De examinatoren (toetscommissie) rapporteren aan de examencommissie over hun bevindingen. De examencommissie kan via de opleidingscoördinator, op basis van de rapportages, verbeteracties initiëren.

De examencommissie heeft de studieloopbaanbegeleiders gemandateerd om vrijstellingsverzoeken te behandelen en controleert achteraf de rapportages. Generieke vrijstellingsverzoeken zijn aan de orde bij het mbo-doorstroomprogramma. Bij individuele aanvragen is er altijd overleg tussen de studieloopbaanbegeleider en de examencommissie.

Het panel stelt vast dat de examencommissie haar taak goed en planmatig vervult en ziet dat ook terug in de notulen die door het panel zijn ingezien. Het panel geeft de opleiding in overweging om een extern lid toe te voegen aan de examencommissie waarmee een extra impuls kan worden gegeven aan de borging en kwaliteit van het eindniveau.

Het panel heeft tijdens de bezochtdag verschillende toetsen bestudeerd en oordeelt positief over het niveau, de relevantie en de inhoud van de toetsen. Deze sluiten aan op het onderwijs, zo vindt het panel. Voor studenten is de toetsing inzichtelijk gemaakt in de OWE-handleidingen en de OER. Het panel stelt vast dat alle competenties op meerdere momenten en op een steeds hoger niveau, in het programma worden getoetst. Studenten gaven in het gesprek met het panel aan dat ze tevreden zijn over de kwaliteit van de toetsen.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Algemeen

Om vast te stellen of de student voldoet aan de eindkwalificaties van de opleiding, worden verschillende instrumenten ingezet. Allereerst moeten studenten tijdens de afstudeeropdracht in jaar 4 laten zien dat ze over de eindkwalificaties beschikken. De afstudeeropdracht is echter niet de enige toets waar het eindniveau wordt vastgesteld. Dit gebeurt ook door middel van de afsluitende toetsen binnen een beroepstaak waarbij het landelijk examen, de Overalltoets (OAT), als afsluiting van de beroepstaak controle, een bijzondere plek inneemt. Studenten mogen pas aan hun afstudeeropdracht of de OAT beginnen als ze aan bepaalde drempels hebben voldaan. Voor de OAT geldt dat de student ten minste twee van de drie kernvakken moet hebben afgerond. Om aan de afstudeeropdracht te mogen beginnen, moet de student 120 studiepunten uit de hoofdfase hebben behaald.

In de *Handleiding afstudeeropdracht Accountancy 2012* staat uitgebreid beschreven wat het doel en het eindresultaat is van de afstudeeropdracht, de eisen aan de opdracht, het plan van aanpak, de rollen van betrokkenen, de beoordeling en de procedures. De afstudeeropdracht rondt de student in het vierde jaar af. Hierin toont de student aan dat hij het geleerde in de praktijk kan brengen door een concreet bedrijfsprobleem aan te pakken en op te lossen. Hij doet dit door het maken van een zorgvuldige analyse, het doen van onderzoek, het vinden van oplossingen om zo te komen tot conclusies en aanbevelingen die het bedrijf goed kan gebruiken en als zodanig ook kwalificeert. De afstudeeropdracht bestaat uit een eindrapport, een verslag van het persoonlijk functioneren, een presentatie en een kritische verantwoording van de onderzoeksbevindingen en het onderzoeksproces tijdens de mondelinge examenzitting.

De docent-begeleider beoordeelt het afstudeerrapport en het proces waarbij hij de mening van de bedrijfscoach ook betreft in zijn eindoordeel. Bij het mondelinge examen dat door de examinerator wordt afgenomen en waarin deze ook vaststelt of de student aan de vereiste eindkwalificaties voldoet, is ook de docent-begeleider aanwezig.

Oordeel panel over het eindniveau

Het panel heeft achtentwintig afstudeeropdrachten bestudeerd van studenten die in 2011, 2012 en 2013 zijn afgestudeerde.

De afstudeerprocedure is in die periode verschillende keren veranderd. Het panel heeft afstudeeropdrachten gezien van studenten die zijn afgestudeerd volgens de procedure van de 'oude stijl' en van studenten die zijn afgestudeerd volgens de 'nieuwe stijl'. Binnen de laatste zijn er weer verschillen tussen lichtingen (eerste, tweede en derde). Tijdens de transitie van 'oude stijl' naar 'nieuwe stijl' heeft de opleiding het afstuderen op basis van opgedane ervaringen bijgesteld. De studenten 'nieuwe stijl' zijn dus afgestudeerd in een periode waarin de afstudeerprocedure en beoordelingscriteria zijn aangescherpt.

Het panel stelt vast dat vier van de achtentwintig afstudeerwerken naar het oordeel van het panel niet voldoen aan de basiskwaliteit van een bachelor. Het panel heeft gekeken naar onderzoeksdoel en kwaliteit van de onderzoeksvraag, de toegepaste methode, de methodische uitvoering van het werk en het resultaat (onderbouwd antwoord op de onderzoeksvraag). De vier werkstukken vertonen een of meer van de volgende zwakke elementen: te laag niveau (onderwerp wordt op basaal niveau behandeld), te beschrijvend van aard zonder accountancyinhoudelijke diepgang, geen relevante praktijkgerichte onderzoeksvraag, te weinig relevante bronnen. Het panel zou op basis van de gegevens waar het panel over beschikte tot een onvoldoende zijn gekomen. Het panel heeft deze vier scripties met de opleiding besproken en nadien het oordeel over de werkstukken niet bijgesteld.

De overige vierentwintig afstudeerwerken zijn naar het oordeel van het panel op adequate wijze beoordeeld. Het panel kwam tot vergelijkbare oordelen als de opleiding.

In overleg met de opleiding is besloten de steekproef uit te breiden met vijftien extra afstudeerwerken verdeeld over bachelor en Associate degree, voltijd, deeltijd en duaal. Het panel stelt vast dat al deze vijftien afstudeerproducten voldoen aan het bachelorniveau en dat alle studenten terecht zijn afgestudeerd. De afstudeeropdrachten zitten onderzoekstechnisch en methodologisch goed in elkaar. Er zijn over het algemeen relevante en heldere probleemstellingen geformuleerd met logisch afgeleide deelvragen. De methoden van onderzoek zijn passend bij het doel van het onderzoek. De scripties behandelen veelal actuele onderwerpen die passen bij de doelstellingen van de opleiding en hetgeen gevraagd wordt in de beroepspraktijk. Het beoordelingsformulier dat door de opleiding hierbij is gebruikt, ziet er gestructureerd en duidelijk uit. Voor alle scripties geldt dat deze een goede opzet/structuur hebben en er lay-outtechnisch gezien verzorgd uitzien.

Naast de inhoudelijke beoordeling van de afstudeeropdrachten heeft het panel gekeken naar de beoordelingen van de vijftien afstudeeropdrachten (scripties). De beoordeling van de afstudeeropdracht en het proces gebeurt, zoals gezegd, door de docent-begeleider die de mening van de bedrijfscoach ook in zijn oordeel betreft. De examinator neemt het mondeling examen af maar ook de docent-begeleider is actief aanwezig bij het mondeling examen. De opleiding gebruikt hiervoor een beoordelingsformulier. Het panel heeft de ingevulde beoordelingsformulieren bestudeerd en kan zich goed vinden in de beoordelingssystematiek en het vier-ogen-principe. Het vindt de beoordelingscriteria relevant, helder en hanteerbaar. De motiveringen/toelichting van de docenten bij de criteria zijn soms wat wisselend, de ene keer tamelijk uitgebreid, een andere keer wat beknopt.

Toch zijn de motiveringen en oordelen herkenbaar en goed te volgen voor het panel. Het panel herkent zich echter niet altijd in de cijfermatige beoordeling en vindt dat deze af en toe aan de hoge kant is. Ook ziet het panel nog verschillen in de kwaliteit van de beoordelaars.

Tijdens de bezookdag heeft het panel met vertegenwoordigers van het werkveld gesproken over het niveau van de afgestudeerden. Zij spreken zich positief uit over het niveau van de studenten en de bruikbaarheid van de adviezen voor de organisatie. Een aantal adviezen is aan 'echte' klanten gegeven. Uit de gesprekken met afgestudeerden en een onderzoek dat is uitgevoerd onder alumni blijkt dat zij tevreden zijn over de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk.

Overwegingen en conclusie

Het systeem van toetsing dat de opleiding hanteert voldoet aan de gestelde eisen, zo stelt het panel vast. De opleiding gebruikt een goede variatie aan toetsvormen die passen bij de onderwijsvormen, de leerdoelen en de lesstof. Het panel vindt de kwaliteit van de toetsen goed (inhoudelijk relevante en begrijpelijke vraagstellingen/opdrachten) en stelt vast dat alle competenties op meerdere momenten in het programma worden getoetst, op een steeds hoger niveau. De beoordeling is voor studenten inzichtelijk gemaakt in de modulewijzers. Het panel is positief over het vier-ogen-principe bij de beoordeling van de afstudeeropdrachten en de gestructureerde intervisie tussen de afstudeerbegeleiders om op deze wijze van elkaar te leren en te kunnen afstemmen. Het panel ziet dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor de kwaliteitsbewaking van toetsen. De instituutsbrede examencommissie en de toetscommissie van AC spelen hierin een voorname rol.

Het panel stelt vast dat de opleiding er bij de vijftien extra beoordeelde scripties in is geslaagd studenten de beoogde eindkwalificaties te laten realiseren. De afstudeeropdrachten die door het panel zijn bestudeerd en besproken met studenten, docenten en externe begeleiders zijn over het algemeen van voldoende kwaliteit en tonen aan dat studenten op bachelorniveau opdrachten kunnen uitvoeren die relevant zijn voor de beroepspraktijk. Het panel vindt de cijfermatige beoordeling van de afstudeeropdrachten soms aan de hoge kant, maar wel voldoende, studenten zijn dan ook terecht geslaagd. Ook de tevredenheid van het werkveld ten aanzien van bruikbaarheid van de afstudeeropdrachten, vindt het panel belangrijk en positief.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel bachelor voltijd, deeltijd, duaal	Oordeel Associate degree voltijd, voltijd, deeltijd, duaal
<i>1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Voldoende	Voldoende
<i>2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoende	Voldoende
<i>3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Op grond van de beoordeling van de standaarden en van de beslisregels van de NVAO beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding en de Associate degree-opleiding Accountancy van Hogeschool Arnhem en Nijmegen als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

Het panel adviseert de opleiding aandacht te besteden aan de eigen profilering en een eigen visie te ontwikkelen op wat zij belangrijk vindt voor een hbo-opgeleide accountant. In aansluiting hierop raadt het panel de opleiding aan om in een eerdere fase van de studie de specifieke accountancy vakken in het programma op te nemen.

Het panel geeft de opleiding in overweging om op korte termijn te komen met een uitgewerkte visie op internationalisering. Het panel vindt dit wenselijk omdat het domein en vakgebied van de accountant zich ook kan afspelen in een internationale en euregionale context en omdat van afgestudeerden mag worden verwacht dat zij hun informatievoorziening niet beperken tot hun regio/land.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het panel raadt de opleiding aan om een eenduidig en helder didactisch concept te hanteren dat voor docenten en studenten als zodanig ook herkenbaar is.

Ook adviseert het panel de opleiding om een duidelijke 'rode draad' ten aanzien van het vak accountancy vanaf studiejaar 1 in het programma op te nemen.

Het panel adviseert de opleiding ten aanzien van onderzoek:

- a. bij de verdere ontwikkeling kennis te nemen van de landelijke discussies op het gebied van praktijkgericht onderzoek in het hbo;
- b. bij de verdere visie ontwikkeling rekening te houden met de focus van de opleiding ten aanzien van het vakgebied;
- c. blijvend aandacht te besteden aan de professionalisering van docenten op het gebied van het uitvoeren, begeleiden en beoordelen van onderzoek met name in de afstudeerfase.

Het panel vindt de gebruikte literatuur relevant en in het algemeen van voldoende niveau. Wel adviseert het panel de opleiding om met name het gebruik van internationale literatuur sterker aan te zetten, onder meer door het opnemen van Engels- of Duitstalige titels op de boekenlijst. Ook adviseert het panel de opleiding om meer aandacht te besteden aan actuele thema's en studenten te stimuleren gebruik te maken van (inter)nationale vaktijdschriften.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel raadt de opleiding aan om studenten tijdens hun afstudeeronderzoek gebruik te laten maken van semi-wetenschappelijke en vaktechnische artikelen.

Het panel adviseert de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor het niveau van de afstudeerbegeleiding.

Het panel ziet dat in de afstudeeropdrachten het formuleren van de probleemstelling voor studenten lastig is en raadt de opleiding aan om hier blijvend aandacht voor te hebben.

Het panel heeft gezien dat er duidelijke beoordelingsformulieren worden gebruikt maar adviseert de opleiding toe te zien dat hierbij de schriftelijke onderbouwing van de oordelen ook voldoende is.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Het competentieprofiel van de bachelor accountancy omvat een zestal competenties, die na enkele jaren relevante praktijkervaring in de volle breedte worden beheerst.

Competentie 1: Aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening

De bachelor accountancy is in staat om op administratief gebied als aanspreekpunt voor cliënten te fungeren, om in samenspraak met de cliënt de administratie te voeren en een jaarrekening samen te stellen en te beoordelen. Dit betekent dat hij in staat is om:

- Een administratie te voeren
- Een administratie aan te passen aan de veranderde wetgeving
- Cliënten of assistenten te begeleiden bij het voeren van een administratie
- Een jaarrekening samen te stellen
- Een geconsolideerde jaarrekening samen te stellen
- Een administratie te analyseren (verschillenanalyse)
- Een door cliënt of assistent samengestelde jaarrekening te reviewen
- Bevindingen van een samenstellingsopdracht te rapporteren en bespreken met een cliënt
- Een ondernemingsplan op te stellen inclusief deelbegrotingen
- Adviezen te geven over de operationele werking van het administratief systeem
- Adviezen te geven over het verwerken van bijzondere posten in de administratie

Competentie 2: Behartigen fiscale belangen cliënt

De bachelor accountancy is in staat om fiscale belangen van een cliënt te behartigen. Dit betekent dat hij in staat is om:

- De fiscale aangiften voor een cliënt te verzorgen (OB, LB, IB en vpb)
- Een fiscale winstberekening op te stellen
- De behoefte aan fiscale adviezen te herkennen en (laten) vervullen

Competentie 3: Bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening

De bachelor accountancy is in staat om als lid van een controleteam (onder eindverantwoordelijkheid van een accountant) een bijdrage te leveren aan het uitvoeren van de algemene controle van een jaarrekening. Dit betekent dat hij in staat is om:

- Een bijdrage te leveren aan het opstellen van een controleprogramma
- Een bijdrage te leveren aan het opstellen van het werkprogramma
- In goede samenwerking met de cliënt controlewerkzaamheden te verrichten
- Controlewerkzaamheden zelfstandig uit te voeren
- Op cycle- en postniveau conclusies te trekken uit controle-informatie (controlenotities)
- Een controlememorandum af te werken
- Dossiers bij te houden
- Een bijdrage te leveren aan de managementletter
- Een bijdrage te leveren aan het opstellen van een accountantsrapport

Competentie 4: Adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen

De bachelor accountancy is in staat om in contacten met cliënten eenvoudige adviesbehoeften te onderkennen, te signaleren en te vervullen. Dit betekent dat hij in staat is om:

- In contacten met cliënten eenvoudige adviesbehoeften te onderkennen en te signaleren
- Op procesniveau adviezen te verstrekken ter verbetering van de BIV/AO/IC
- Een eenvoudig advies te schrijven en dit te presenteren aan de cliënt
- Te signaleren wanneer cliënten moeten worden doorverwezen naar specialisten

Competentie 5: Adequaaf functioneren binnen een accountantskantoor

De bachelor accountancy is in staat om binnen de professionele organisatie van een accountantskantoor adequaat te functioneren. Dit betekent dat hij in staat is om:

- Veranderingen in de maatschappij te signaleren en hierop in te spelen
- Projectmatig en in een team te werken
- Verworven kennis en inzichten aan collega's over te dragen
- Leiding te geven aan de uitvoering van werkzaamheden door assistenten op mbo-niveau
- Een oordeel te geven over het werk van zichzelf en dat van anderen

Competentie 6: Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar

De bachelor accountancy is in staat om zichzelf als beroepsbeoefenaar voortdurend te ontwikkelen.

Dit betekent dat hij in staat is om:

- Het eigen beroepsmatig handelen en zijn professionaliteit, houding en motivatie voortdurend verder te ontwikkelen
- Integer, onafhankelijk en ethisch te handelen
- Gegevens over de beroepsuitoefening te verzamelen
- De invloed van actuele ontwikkelingen op het eigen functioneren te onderkennen
- De grenzen van het vakgebied te verkennen
- De eigen loopbaan uit te stippelen

Bij al deze competenties dient de bachelor accountancy de beroepshouding in acht te nemen.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Samenvattend schema van de bacheloropleiding AC voltijd

Onderstaand is de samenvatting van het curriculum van de voltijdopleiding AC weergegeven. Dit overzicht heeft betrekking op het cohort 2011 (studenten die in september 2011 in de propedeuse met de studie zijn begonnen). Elke onderwijseenheid heeft hierbij een omvang van 7,5 ec, tenzij anders aangegeven.

Semester	Controle	Administratieve dienstverlening	Fiscaliteit	Advisering
1-sept. 11		Inrichten en beheersen 1 Inrichten en beheersen 2		Onderzoeken en adviseren 1
	Intern en extern analyseren			
2-feb 12		Inrichten en beheersen 3 Inrichten en beheersen 4		Onderzoeken en adviseren 2
	Intern en extern analyseren			
3-sept. 12		Productie, salaris en voorraad Financiering en kosten	Belastingrecht voor Accountants 1 Recht	
4-feb 13	Administratieve organisatie 1	Verslaggeving en jaarrekening	Belastingrecht voor Accountants 2	Advisering management accounting & financiering
5-sep 13	Administratieve organisatie 2 Externe verslaggeving Inleiding accountantscontrole		Belastingrecht voor Accountants 3	
6-feb 14	Controleproces doorlopen			
	Stage (22,5 ec)			
7-sep 14	OAT (15 ec) Management, organisatie en control		Strategisch management MKB	Management organisatie
8-feb 15	Management letter en corporate governance			
	Afstudeeropdracht (22,5 ec)			

Associate degree voltijd

Opzet opleiding cohort 2011 (start hoofdfase 2012)

Semester	Controle	Administratieve dienstverlening	Fiscaliteit	Advisering
1-sept. 11		Zie bachelor semester 1		
2-feb 12		Zie bachelor semester 2		
3-sept. 12		Productie, salaris en voorraad Financiering en kosten	Belastingrecht 1 Recht	
4-feb 13		Verslaggeving en jaarrekening	Belastingrecht 2	
		Werkplekleren		

Schematisch overzicht bacheloropleiding AC Duaal

In het schema staat tussen haakjes de *genormeerde binnenschoolse* studielast per onderwijseenheid, uitgedrukt in ec's. Het aantal ec per onderwijseenheid is gelijk aan het aantal ec in de voltijd, met uitzondering van de propedeuse, waarbij andere onderwijseenheden zijn gevormd. In het cluster A tot en met G wordt 7,5 ec voor het praktijkleren.

Onderstaand schema is van toepassing op studenten die met ingang van september 2011 hun studie hebben aangevangen.

Semester*	Controle	Administratieve dienstverlening	Fiscaliteit	Advisering
1-sept. 11		Inrichten en beheersen 1		Onderzoeken en adviseren1
		Inrichten en beheersen 2		
2-feb 12		Inrichten en beheersen 3		Onderzoeken en adviseren2
		Inrichten en beheersen 4		
3-sept. 12		Productie, salaris en voorraad Financiering en kosten	Belastingrecht 1	
4-feb 13		Verslaggeving en jaarrekening	Belastingrecht 2 Recht	
5-sep 13	Administratieve organisatie 1	Externe verslaggeving	Belastingrecht 3	
6-feb 14	Audit & Assurance 2 Administratieve organisatie 2			Advisering financiering & management accounting
7- sep 14	OAT (15 ec) Management, organisatie en control			
8- feb 15	Managementletter en corporate governance			Strategisch management MKB
	Afstudeeropdracht (15 ec)			

* In semester 1 tot en met 7 daarnaast elk semester 7,5 ec aan praktijkleren.

Het programma van de AD is gelijk aan de eerste twee jaar bachelor.

Schematisch overzicht AC Deeltijd

Semester	Controle	Administratieve dienstverlening	Fiscaliteit	Advisering
1		Eenmanszaak 1 Interne sturing en optimalisatie Eenmanszaak 2 Eenmanszaak 3	Externe omgeving en relaties	
2		Onderzoeken en administreren		Externe omgeving en relaties Van extern naar intern Onderzoeken en administreren
	PKV1			
3	Zie duaal			
4				
5				
6				
7				
8				

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer drs. P.A.M. de Keijzer, voorzitter

De heer De Keijzer is ingezet vanwege zijn onderwijsdeskundigheid op het gebied van bedrijfseconomie en accountancy. De heer De Keijzer is docent Economie aan Fontys Hogescholen en één dag in de week werkzaam als opleidingsmanager van de Master AA (een samenwerkingsverband tussen Hogeschool Utrecht, Avans+ en Hogeschool Rotterdam). De heer De Keijzer is als voorzitter van het Landelijk Overleg Opleiding Bedrijfseconomie (LOOBE) direct betrokken geweest bij de totstandkoming van het Landelijk Opleidingsplan (LOB 2010) en bij de ontwikkeling van het nieuwe landelijke opleidingsprofiel (BBA-standaard). De heer De Keijzer geeft gastcolleges- en lezingen bij onder andere Eiffel, Rabobank, Nyenrode en Credit Expo. Voor de CEA heeft de heer De Keijzer in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam de eindtermen van het vakgebied financiële markten en financiering regelmatig herzien/beoordeeld. De heer De Keijzer heeft meerdere publicaties op zijn naam staan en is medeauteur van hbo- en mbo-lesboeken. Voor deze visitatie heeft de heer De Keijzer onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1980 – 1984	Doctoraal Economie (Algemene Economie) - KUB
1975 – 1978	HEAO-bedrijfseconomie
1972 – 1975	Middelbare Detailhandelsschool (MDS)
1968 – 1972	MAVO-4

Werkervaring:

2010 – heden	Docent Economie - Fontys Hogeschool
2008 – 2010	Teamleider Bedrijfseconomie - Fontys Hogeschool
2004 – 2008	Adjunct-directeur - Avans Hogeschool
2000 – 2004	Docent Economie - Avans Hogeschool
1999 – 2000	Senior Consultant, trainer Treasury Management en Beleggingsleer - Bank- en Verzekeringswezen – Financiële Academie
1998 – 1999	Senior Economist Financial Market - Fortis bank
1984 – 1998	Docent Economie - Avans te Breda
1981 – 1984	Student-assistent later universitair docent Universiteit van Utrecht (Micro-economie)
1979 – 1980	Assistent Accountant bij Philips te Eindhoven
1978 – 1979	Militaire Dienstplicht

Overig:

2010 – heden	Opleidingsmanager Master AA (Accountancy), samenwerkingsverband tussen Hogeschool Utrecht, Avans+ en Hogeschool Rotterdam
-	Redacteur 'Controlling' (Kluwer)
-	Voorzitter Landelijk Overleg Opleiding Bedrijfseconomie (LOOBE)
-	Lid netwerkorganisaties, georganiseerd door Augustus Connect

Publicaties:

- Diverse artikelen in de periode 2001- 2004 in het kader van de Economisch Barometer van Breda (gepubliceerd via de website van de gemeente van Breda, onder [www. Economische Barometer van Breda](http://www.EconomischeBarometervanBreda.nl))
- Accountancy Nieuws: diverse artikelen over de ontwikkeling van de Master AA
- Tijdschrift Controlling, nummer 5 mei 2011; Column 25 jaar opleiding Bedrijfseconomie
- Tijdschrift Controllers Journal: nr 6 juni 2012: "De Vestia Affaire nader Beschouwd"

Coördinator en (mede-)auteur van de volgende series:

Euroforum:

2009	Financiële markten van A tot Z
2005 - heden	Cash- en treasury management
2004 - 2008	Actualiteiten Finance en Control

HBO:

1993	Internationaal Economisch Verkeer, Wolters-Noordhoff
2000 - heden	Bedrijfseconomische Thema's, Noordhoff (diverse drukken vanaf 2000)
2008	Bedrijfseconomie voor de Dienstensector, Noordhoff
2009	Serie Economische actualiteiten: "De kredietcrisis voorbij", onder redactie van Prof. Dr. F. de Kam, Noordhoff
2012	Investerings- en projectanalyse, Noordhoff

MBO:

1987 - heden Diverse series over Bedrijfseconomie voor het MBO

De heer E. van Asselt AA/RA

De heer Van Asselt is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van Accountancy. De heer Van Asselt is voorzitter van het AC-Scholenoverleg, het overlegorgaan van hbo-opleidingen met een accountancyopleiding. Tot 2012 was hij hoofddocent van de opleiding Accountancy aan Hogeschool Windesheim. Binnen deze functie was hij verantwoordelijk voor de implementatie van het competentiegericht onderwijs binnen de opleiding Accountancy en het herstructureren van de duale- en deeltijdopleiding. De heer Van Asselt is docent en lid van de kerngroep Audit en Assurance van Nyenrode Business Universiteit. Tevens is hij extern beoordelaar voor de praktijkopleiding AA, compliance officer van Van der Linden Accountants en lid van de commissie onderwijs beroepsorganisatie NBA. Voor deze visitatie heeft de heer Van Asselt onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1983-1988	NIVRA Beroepsopleiding tot RA
1982-1983	HEAO-Accountancy AA variant
1978-1982	HEAO-Accountancy RA variant
1976-1978	HAVO
1972-1976	MAVO

Werkervaring:

2012-heden	Voorzitter AC-Scholenoverleg
2008-2012	Hogeschool Hoofddocent opleiding accountancy Hogeschool Windesheim
2005-2008	Medewerker Bureau Vaktechniek Berk Accountants (Thans Baker Tilly Berk)
1988-2008	Docent Accountancy Hogeschool Windesheim
1985-1988	Min. Van Financiën Rijksaccountantsdienst Alkmaar
1983-1985	CCLB Accountants Leeuwarden (Thans Accon AVM)

Overig:

- Docent en lid van de kerngroep Audit en Assurance van Nyenrode Business Universiteit
- Externe beoordelaar praktijkopleiding AA
- Compliance officer van Van der Linden Accountants te Emmeloord
- Lid commissie onderwijs beroepsorganisatie NBA

De heer J. Los AA/FB:

De heer Los is ingezet als panellid vanwege zijn vakdeskundigheid. De heer Los heeft AA- en FB-opleiding voltooid en heeft daarna ruime ervaring opgedaan als Accountant en Fiscaal adviseur. Gedurende 30 jaar was de heer Los werkzaam als zelfstandig accountant/belastingadviseur en als partner van een groot internationaal accountantskantoor. In 2002 was hij lid van de door de HBO-raad ingestelde visitatiecommissie die onder meer de hbo-opleidingen Fiscale Economie heeft beoordeeld. De heer Los heeft vanuit opleiding en werkervaring ervaring met de accreditatiesystematiek en is daarnaast individueel geïnstrueerd over het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2010	Inschrijving in Landelijk Register Gerechtelijke Deskundigen Cursussen op het vakgebied van Accountancy, Fiscaliteit en Mediation mede in het kader van de PE-verplichtingen
2007	Lid Vereniging Fiscale Mediators
2005	Forensisch mediator
2003	NMI-gecertificeerd mediator
2000	Mediationleergang via SRA Academie, inschrijving lid NMI
1993	Inschrijving als AA met certificerende bevoegdheid
1975	Inschrijving als Accountant administratieconsulent
1975	Federatiebelastingadviseur
1971	SPD I en II
1962	Praktijkdiploma Boekhouden
1967	Wiskunde voor de Economische Wetenschappen
1966	IBM-systeemopleiding
1964	MBA
1960	Mulo-B

Werkervaring

2004 – heden	Commissaris bij een aantal kleine/middelgrote ondernemingen
2004 – heden	Gevestigd als zelfstandig mediator onder de naam Los Mediation B.V. te Amersfoort
1997 – 2004	Zelfstandig gevestigd onder de naam Accountants+adviesgroep Los B.V. te Amersfoort
1987 – 1997	Partner bij Dijker-groep/Dijker van Dien/Coopers&Lybrand (Dijker van Dien), in die periode Lid Bestuurscollege en Voorzitter Beroepsgroep AA
1975 – 1986	Eigenaar Kantoor Eikelboom BV (AA-) Accountancy en (FB-)Fiscaliteit
1969 – 1975	Medewerker Fiscaal adviesbureau Kantoor Eikelboom, mede-auteur fiscale Kluwer-Uitgaven
1965 – 1969	Medewerker Interne Accountantsdienst Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij
1960 – 1965	Assistent Accountant Vereenigde Accountantskantoren

Diversen:

2009 – heden	Voorzitter Klachtencommissie NivRA-NOvAA
2007 – heden	Secretaris/penningmeester Stichting Accountant Mediators
2007 – heden	Lid AB Kamer van Koophandel Gooi- Eem- Flevoland; voorzitter financiële commissie
2007 – heden	Penningmeester KNBLO-NL
2005 – heden	Secretaris/penningmeester NMI
2005 – 2007	Voorzitter SRA
2000 – heden	Lid DB Kamer van Koophandel Gooi-Eemland
1990 – 2004	Voorzitter/adviseur redactieraad diverse Kluwer-uitgaven op accountants- en fiscaal terrein Secretaris/penningmeester Stichting Forensische Mediation
1990 – 2000	Lid Raad van toezicht HEAO Arnhem
1990 – 1993	Lid Raad AA, adviesorgaan van de Regering
1980 – 1993	Lid commissies Maeijer en Geelhoed, die zich bogen over de toekomst van het Accountantsberoep Lid DB enkele lokale/kerkelijke besturen Vice-voorzitter SRA
1984 – 1990	Voorzitter NovAA
1980 – 1985	Lid Examencommissie AA
1980 – 1984	Lid dagelijks bestuur Nederlandse Orde van Accountants Administratieconsulenten

De heer J.R. Hendriks

De heer Hendriks is ingezet als studentlid. Hij volgt de opleiding Accountancy aan Hogeschool Rotterdam, waar hij lid is van de opleidingscommissie. Daarnaast volgt de heer Hendriks het pre-masterprogramma Accountancy & Controlling aan Nyenrode Business University.

De heer Hendriks is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Hendriks aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2009 – heden Accountancy - Hogeschool Rotterdam
2004 – 2009 Havo - Krimpenerwaard College

Werkervaring:

2011 – 2013 Stagiair - Ernst & Young Accountants LLP
2010 – heden Webcastbegeleider - NotuBiz Nederland B.V.

Overig:

- Pre-masterprogramma Accountancy & Controlling, Nyenrode Business University

Mevrouw drs. C.W.G.P. van Pelt

Mevrouw Van Pelt is ingezet als NQA-auditor. Mevrouw Van Pelt werkte tot 2013 als onderwijsmanager aan het Instituut voor Lerarenopleidingen bij Hogeschool Rotterdam. Daarvoor heeft zij gewerkt als directeur onderwijs bij de Academie voor Beeldende kunst en Vormgeving Maastricht van Hogeschool Zuyd. In 2013 heeft zij de training voor secretarissen bij de NVAO gevolgd en sinds dat jaar werkt zij voor Netherlands Quality Agency. Mevrouw Van Pelt heeft vanwege haar eerdere functies, onder andere als onderwijskundig adviseur binnen verschillende hogescholen, ruime ervaring met visitaties.

Opleiding:

2013 Training secretaris - NVAO
1988 PR en Communicatie - NGPR A Nijmegen
1985 Radboud Universiteit Nijmegen - Wetenschapsjournalistiek
1980 Universiteit Utrecht – Kunstgeschiedenis (doctoraal)
1976 Radboud Universiteit Nijmegen – Kunstgeschiedenis en Archeologie (kandidaats)
1972 Gymnasium A

Werkervaring:

2013 - heden Senior auditor/advisuer - Netherlands Quality Agency
2008 - 2013 Onderwijsmanager Instituut voor Lerarenopleidingen VO/BE, Hogeschool Rotterdam
2005 - 2008 Directeur Onderwijs, Academie voor Beeldende kunst en Vormgeving Maastricht, Hogeschool Zuyd
2006 - 2008 F FECTIS, Organisatie + Innovatie
Onderwijskundig adviseur tijdens accreditatietrajecten, Noordelijke Hogeschool en Christelijke Hogeschool Leeuwarden en Hogeschool Utrecht
2003 - 2005 Senior beleidsmedewerker Strategie- en Beleidsontwikkeling, Universiteit Maastricht
1998 - 2003 Senior Beleidsmedewerker Staf Personeel & Organisatie, Radboud Universiteit Nijmegen
1988 - 1994 Hoofd Communicatie en Voorlichting, RAAP Archeologisch Adviesbureau Amsterdam
1984 - 1988 Beleidsmedewerker Kunstzinnige Vorming, Studiecentrum voor Volwasseneneducatie
1981 - 1984 Projectleider Kunsteducatieproject, Kunsthistorisch Centrum Amsterdam
1980 - 1988 Docente Kunstgeschiedenis en Cultuurbeschouwing, Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving 's-Hertogenbosch, HTS Tilburg, Stichting Gerlach 's-Hertogenbosch

Overig

1994 – 2000 Bestuursvoorzitter Stichting Kunstzinnige Vorming (KUVO), Woerden
1994 – 2000 Curator Stadsmuseum Woerden
1985 – 1987 Bestuurslid, Instituut Kunstzinnige Vorming, Utrecht
1981 – 1987 Examinator examens Tehatex (Tekenen, Handvaardigheid, Textiele werkvormen)

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Programma visitatie Accountancy

Dag 1 – donderdag 20 juni 2013

Locatie: Ruitenberglaan 31, Arnhem, ruimte B3.07

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
12.30 – 13.30	Lunch en kennismaking	Dhr. drs. P.A.M. de Keijzer Dhr. E. van Asselt AA/RA Dhr. J. Los AA/FB Dhr. J.R. Hendriks Mevr. drs. C.W.G.P. van Pelt
13.30 – 18.30	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties	Dhr. drs. P.A.M. de Keijzer Dhr. E. van Asselt AA/RA Dhr. J. Los AA/FB Dhr. J.R. Hendriks Mevr. drs. C.W.G.P. van Pelt
16.00 - 16.30 uur	Rondleiding	
16.00 - 16.30 uur	Spreekuur	

Dag 2 - vrijdag 21 juni 2013

Locatie: Ruitenberglaan 31, Arnhem, ruimte A.301

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
08.30 – 09.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	<u>Externe begeleiders (+ naam van afstudeerder):</u> <ul style="list-style-type: none">○ Mevr. drs. Nederhoed RA○ Dhr. E. van Asten AA CB○ Dhr. H.J. Jansen van Doorn Mc <u>Docentbegeleiders (+ naam van afstudeerder):</u> <ul style="list-style-type: none">○ Dhr. H. Chen MSc○ Dhr. drs. W. van Keeken RA○ Dhr. H. Langhout Bc○ Dhr. H. Strik RA○ Mevr. mr. I.Takke
09.30 – 10.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase	<u>Alumni:</u> <ul style="list-style-type: none">○ Denise Vermaas○ Ronald Helmink○ Rosan Loeffen○ Iris Franssen○ Gerlof de Vries

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Saloua Hatimi ○ Marcia Bal <p><u>Studenten afstudeerfase:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Nick van den Akker ○ Patricia Minnen ○ Tom Nass
10.30 – 11.15 uur	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase	<p><u>Propedeuse:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gerard Vis <p><u>Hoofdfase:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Renate van Dijk ○ Ingmar Rensen ○ Rob Reijnen ○ Jurre Derks ○ Linda Kooijmans ○ Linda ter Huurne ○ Sven Tabor
11.30 – 12.15 uur	Gesprek met docenten	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dhr. mr. J. Roest ○ Mevr. J. Arends Bc ○ Dhr. R. Taal AA ○ Dhr. drs. W. v Keeken RA ○ Dhr. H. Strik RA ○ Dhr. J. Pool Bc ○ Mevr. J. Huisman MSc
12.15 – 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	<p>Dhr. drs. P.A.M. de Keijzer Dhr. E. van Asselt AA/RA Dhr. J. Los AA/FB Dhr. J.R. Hendriks Mevr. drs. C.W.G.P. van Pelt</p>
13.15 – 14.00 uur	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dhr. D. Blijleven MBA ○ Dhr. drs. J. Cluitmans ○ Mevr. drs. H. Leusink
14.15 – 15.00 uur	Blok Borging	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dhr. dr. P. Smith ○ Dhr. drs. T. de Laat ○ Dhr. G. Dinmohamed EMITA MSc AA ○ Dhr. H. Langhout Bc ○ Dhr. ir. Drs. G. Verstegen ○ Mevr. mr. I. Takke ○ Dhr. Th.Verwoerd RE RE(lid van beroepenveldcommissie)

15.15 – 15.45 uur	Eventuele extra gesprekken	Nader bepaald door het panel
15.45 – 16.45 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Dhr. drs. P.A.M. de Keijzer Dhr. E. van Asselt AA/RA Dhr. J. Los AA/FB Dhr. J.R. Hendriks Mevr. drs. C.W.G.P. van Pelt
16.45 – 17.30 uur	2 ^o gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dhr. D. Blijleven MBA ○ Dhr. drs. J. Cluitmans ○ Mevr. drs. H. Leusink

Gegevens gespreksdeelnemers AC

Bestuurders/managementleden

Naam	Functie
De heer D. Blijleven MBA	Instituutsdirecteur Financieel Management & Rechten
De heer drs. J. Cluitmans	Voorzitter curriculumcommissie Accountancy (AC)
Mevrouw drs. H. Leusink	Voorzitter curriculumcommissie Accountancy (AC)

Studenten

Naam	Opleidings-variant	Locatie	Vooropleiding	Studiejaar
Gerard Vis	Duaal	Arnhem	HAVO	1 (B-cluster)
Renate van Dijk	Duaal	Arnhem	HAVO	2 (D-cluster)
Ingmar Rensen	Voltijd	Arnhem	HAVO	2 (D-cluster)
Sven Tabor	AD voltijd	Arnhem	MBO	2
Jurre Derks	Duaal	Arnhem	Colloquium Doctum	3 (F-cluster)
Rob Reijnen	Voltijd	Nijmegen	HAVO	3 (F-cluster)
Linda ter Huurne	Voltijd	Arnhem	MBO	4 (G-cluster)
Linda Kooijmans	Voltijd	Nijmegen	VWO	4 (G-cluster)
Tom Nass	Voltijd	Arnhem	HAVO	4 (afstudeerfase)
Nick van den Akker	Deeltijd	Arnhem	HAVO	4 (afstudeerfase)
Patricia Minnen	AD voltijd	Arnhem	HAVO	2 (afstudeerfase)

Docenten/medewerkers

Naam en titel(s)	Welke studieonderdelen?	In welk jaar gedoceerd?	Specifieke taken
MSc (ED) H. Chen	Bedrijfsadministratie, Bedrijfseconomie, Financiering, Financiële rekenkunde, Management accounting, Fabricageboekhouding, Externe verslaggeving en fiscale jaarrekening, Deelneming en consolidatie, stage, AOD	1,2,3,4	n.v.t.
Drs. W. van Keeken RA	Administratieve organisatie, OAT, Audit & Insurance deeltijd, AOD	3 en 4	OWE-eigenaar Administratieve organisatie 2
Bc. H. Langhout	Financiering, Verslaggeving en jaarrekening, Strategisch management en bedrijfsoverdracht MKB-waardebepaling	2, 3 en 4	Praktijkcoördinator AC, CC-lid, BTT-vz Adm.dienstverlening; assessor (geweest) en als zodanig in projectgroep Verbetering toetsen, OWE-eigenaar AM2 en FK.
H. Strik RA	OAT, Administratieve organisatie	3 en 4	
Mr. I. Takke-Horn	Fiscaliteit / belastingrecht	2 en 3	OWE-eigenaar, BTT voorzitter lid CC
mr. G.J. Roest	Belastingrecht voor accountants 2 (owe-eigenaar)/ belastingrecht voor accountants 1 en 3 (BA1 niet in studiejaar 2012-2013 wel daarvoor)	2 en 3	BTT lid belastingen, OWE-eigenaar, lid <i>projectgroep</i> 'Een hoger studierendement door meer aandacht voor seksediversiteit 2011 – 2016'
Bc. J. Arends	n.v.t.	n.v.t.	Kwaliteitszorg: groepsvertegenwoordigersoverleg, Senior studieloopbaanbegeleider (deeltijd dual en voltijd hoofdfase) studieloopbaanbegeleider propedeusegroep voltijd en dual
R. Taal AA	BA/BE, Verslaggeving en jaarrekening	1 en 2	
Bc. J. Pool	Financiering, Management accounting, Strategisch	2, 3 en 4	Internationaliseringsactiviteiten

	Management en Management control.		
Msc. J. Huisman	Administratieve organisatie, Verslaggeving en jaarrekening, Controleproces, Accountantscontrole, stage, Externe verslaggeving	2 en 3	OWE eigenaar Begeleiding stage en AOD. Beoordeling duale studenten. Organisatie introductie 2 ^e jaars. Voorlichting op profielkeuzedagen.
Mr. dr. P. Smith	n.v.t.	n.v.t.	Voorzitter Examencommissie
G. Dinmohamed EMITA MSc AA	OAT, Corporate Governance (binnen het HBO en pHBO); begeleiding afstudeeropdrachten; Auditing en Assurance (post-HBO/NOvAA); BIV-BIS (pHBO Controlling)	Leerjaar 4 en Post HBO	Lid examencommissie; lid werkgroep SBR (ism HvA en TUD); Voorzitter BTT post-HBO
ir.drs. M.F.G.M. Verstegen RA	Administratie Organisatie, Organisatie & Management, IT, Ethiek en Finance	alle leerjaren van de hoofdfase	Coördinator Onderzoeks-vaardigheden AC
Drs. T. de Laat	n.v.t.	n.v.t.	Voorzitter toetscommissie Toetscontroleur
Drs J. Cluitmans	n.v.t.	n.v.t.	Voorzitter Curriculumcommissie, coördinator post-hbo-opleidingen AA, gedetacheerd als secretaris AC-scholenoverleg.
Drs. H. Leusink	BA/BE	propedeuse	Voorzitter Curriculumcommissie/ Senior studieloopbaanbegeleider

Afgestudeerden

Naam	Opleidingsvariant	Datum afstuderen
Denise Vermaas	Duaal	24 januari 2013
Ronald Helmink	Voltijd	13 juni 2012
Rosan Loeffen	Voltijd	14 januari 2013
Iris Fransen	Voltijd	15 juni 2012
Gerlof de Vries	Deeltijd	22 april 2011
Saloua Hatimi	Associate degree (AD) voltijd	31 augustus 2012
Marcia Bal	Associate degree (AD) voltijd	25 juni 2012

Externe betrokkenen

Naam	Instelling werkzaam	Functie in instelling
Drs. Mevr. G.B. Nederhoed RA	ONS accountants Huissen	Relatiebeheerder
Dhr. E. van Asten AA CB	Gibo Group Arnhem	Vestigingsleider
Dhr. H.J. Jansen van Doorn MC	Gemeente Nijmegen	Senior Adviseur Control & Audit
Dhr. T. Verwoerd RA RE	VWGNijhof Accountants en Belastingadviseurs	Partner bij VWGNijhof

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

AC-scholenoverleg, Beroeps- en opleidingsprofiel HBO-accountancy (2012)
Commissie Eindtermen Accountantsopleiding, Eindtermen theoretische accountantsopleiding (update 2012)
Documenten met betrekking tot de inhoud en vormgeving van de opleiding, inclusief de Onderwijs- en Examenregeling Algemeen
Instituutsdocument Financieel Management en Rechten 2012-2016
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Opleidingsdocument Accountancy 2012-2013
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Opleidingsstatuut Accountancy 2012-2013 (inclusief Onderwijs- en examenregeling)
Excelbestand verdeling CEA-eindtermen
Onderwijseenheidbeschrijvingen opleiding Accountancy (onderdeel van het Opleidingsstatuut Accountancy 2012-2013)
Boekenlijst + boekenlijst AC-scholenoverleg
Selectie studiemateriaal
Studieloopbaanbegeleiding
Studieloopbaanbegeleiding FM&R, juni 2012
Aansluiting
Doorstroomprogramma RxH
Ethiek
Gerard Verstegen, Ethiek en Finance (2013)
Onderzoek
Documentatie onderzoek op faculteitsniveau
Jorien van Hout en Jurroen Cluitmans, Leerlijn onderzoek in de studie Accountancy (AC). Gemaakte keuzes en focus ten aanzien van de leerlijn onderzoek hoofdfase AC (2011)
Gerard Verstegen, Onderzoeksraamwerk AO-project (2012)
IT-ontwikkelplan
Jorien van Hout, Els van der Pool, Jurroen Cluitmans Cijfers en letters. Praktijkonderzoek naar de communicatie van een assistent-accountant (2011)
Overzicht praktijkcolleges jaar 4
Documentatie co-creatie
UMP Research, AC werkveldonderzoek 2012. Een kwalitatief onderzoek d.m.v. diepte-interviews met leidinggevenden in het werkveld van de opleiding AC (2012)
Kwaliteitszorgplan FM&R 2012-2013
Nationale Studentenenquête 2012
HBO-monitor 2011
Resultaten digitale monitoring OWE's 2011-2012
SLB-onderzoek 2010
Alumnionderzoek 2012
Evaluatie afstudeeropdracht AC 2012
Monitoring en verslagen groepsvertegenwoordigers
Evaluatie studiestartgesprekken
Medewerkersonderzoek 2012
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Jaarverslag opleidingen Accountancy 2010-2011
Scholingsplan FM&R
Overzicht docenten AC
Notulen Opleidingsberoepenveldcommissie
Notulen Curriculumcommissie
Notulen Beroepstaakteams
Notulen Opleidingscommissie
Toetsbeleidsplan FMR 2013-2016
Projectdoelstellingen en stand van zaken (project verbetering toetsing) in: Toetsbeleidsplan FM&R 2013-2016, bijlage 3
Uitvoeringsregeling van het reglement examencommissies van de Faculteit Economie en Management (FEM), in: Opleidingsstatuut AC 2012-2013, par. 2.3
Jaarverslag van de Examencommissie FM&R, 2012
Beoordelingsmodel duaal

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

443931
441572
433894
415546
440334
415544
432097
438305
430563
426195
434499
453117
452797
421603
417324
420557
448486
447310
460642
460831
474550
415815
655932
470255
469371
450618
474033
499030
468831
456484
468587
457096
462580
468410
470986
466435
461536
465676
465383
482424
461606
464660
466224

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Accountancy + AD Accountancy

Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Visitatie datum: 20 en 21 juni 2013

Ondergetekende: *T.H.M. Joosten*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *directeur Faculteit Economie en Management*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum: *3 juni 2013*